

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 208/06-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. septembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. M. K., K., zastúpenej advokátkou JUDr. A. P., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 491/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 491/97 p o r u š i l základné právo JUDr. M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 491/97 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. JUDr. M. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. M. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet advokátky JUDr. A. P., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 28. júna 2006 č. k. I. ÚS 208/06-16 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. M. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 491/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 20. júna 1996 okresnému súdu návrh na zaplatenie sumy 20 410 Sk s úrokom z omeškania proti svojej bývalej klientke J. J. (ďalej len „žalovaná“). Dňa 2. apríla 1997 okresný súd vydal platobný rozkaz

sp. zn. Ro 1654/96, ktorým zaviazal odporkyňu uhradiť sťažovateľke sumu 20 410 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania. Proti platobnému rozkazu podala žalovaná odpor, na základe ktorého okresný súd nariadil vo veci pojednávanie. Dňa 13. novembra 1997 okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 19 C 491/97, ktorým vyhovel návrhu sťažovateľky a zaviazal žalovanú uhradiť sťažovateľke sumu 20 410 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania. Proti predmetnému rozsudku žalovaná podala odvolanie. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 13 Co 146/98 z 30. septembra 1998 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dňa 26. januára 2006 sa uskutočnilo prvé pojednávanie vo veci od 30. septembra 1998. Sťažovateľka podala 27. januára 2006 predsedovi okresného súdu sťažnosť na zbytočné prietahy v súdnom konaní. Predseda okresného súdu uznal sťažnosť za dôvodnú. Podľa názoru sťažovateľky *„bolo presne 8 rokov konania vedeného na Okresnom súde Košice II pôvodne pod sp. zn. Ro 1654/96 a následne pod sp. zn. 19 C 491/97 zbytočnými prietahmi, ktoré nadalej trvajú“*.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predseda JUDr. V. K. listom sp. zn. SprV 361/2006 z 24. júla 2006 a právna zástupkyňa sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu listom z 30. augusta 2006.

Okresný súd vo svojom vyjadrení popísal prehľad procesných úkonov v predmetnom konaní a uviedol nasledovné: *„(...) je nutné konštatovať, že v priebehu rokov 1998 až 2005 v konaní k prietahom došlo (...)*.

Zarádzajúca je však skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola podaná v čase, keď súd vo veci už konal a pojednávanie zo dňa 2. 2. 2006 bolo odročené práve na žiadosť sťažovateľky z dôvodu jej ochorenia, o ktorom sa doklad v spise ale nenachádza. Taktiež vypočutie svedkyne bolo navrhnuté až pri telefonickom ospravedlnení sa z pojednávania, hoci zo zápisnice z pojednávania zo dňa 26. 1. 2006 je zrejmé, že účastníci už nemali ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania.

Nemožno preto súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, že z jej strany nedošlo k predĺžovaniu dĺžky predmetného konania, nakoľko v prípade jej súhlasu sa pojednávanie dňa 2. 2. 2006 mohlo uskutočniť.

Vzhľadom na predmet sporu, ako i vyššie uvedené skutočnosti, považujem výšku požadovaného finančného zadostučinenia za neprimerane vysokú.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky sa k uvedenému vyjadreniu okresného súdu vyjadrila, vo svojom liste z 30. augusta 2006, v ktorom uviedla, že: „(...) Nezakladá sa na pravde, že by súd po 26. 1. 2006, kedy sa uskutočnilo posledné pojednávanie, vo veci plynulo konal. Dňa 26. 1. 2006 sa uskutočnilo pojednávanie s tým, že toto bolo odročené na vyhlásenie rozsudku dňa 2. 2. 2006 o 8.15 hod. Vzhľadom na to, že som dňa 29. 1. 2006 utrpela vážny úraz nohy, telefonicky som uvedené oznámila do súdnej kancelárie (...) a uviedla som, že vo veci mám ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, vzhľadom na procesné úkony realizované odporkyňou v konaní. O uvedenom bol spísaný úradný záznam, ktorý je súčasťou spisu.(...)

Dňa 6. 2. 2006 mi bolo doručené ďalšie predvolanie na deň 30. 5. 2006, ktorého pojednávania som sa mienila zúčastniť. Pri náhodnom stretnutí s JUDr. K. pred týmto termínom, mi tento oznámil, že navrhnutá svedkyňa JUDr. O. P. sa z dôvodu svojej neprítomnosti na Slovensku sa v tomto termíne súdu písomne ospravedlnila a rovnako to bol právny zástupca odporkyne, ktorý žiadal vo veci vytýčiť neskorší termín pojednávania. Zavádzajúce je teda tvrdenie predsedu Okresného súdu Košice II., že z dôvodu, že sa tohto pojednávania nezúčastnila ani jedna z účastníkov konania, toto bolo odročené na deň 17. 10. 2006.(...)

Poukazujem tiež na tú skutočnosť, že stav právnej neistoty u mňa nad'alej pretrváva, bez toho, aby som na zbytočných prieťahoch v konaní mala akýkoľvek podiel.

Vzhľadom na uvedené moje vyjadrenie, súhlasím, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o mojom prijatom návrhu.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 19 C 491/97:

- 24. jún 1996 – sťažovateľka podala okresnému súdu žalobný návrh na zaplatenie 20 410 Sk s prísl. proti žalovanej,
- 21. február 1997 – okresný súd vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh,
- 10. marec 1997 – sťažovateľka zaplatila súdny poplatok,
- 14. marec 1997 – sťažovateľka upravila žalobný návrh,
- 2. apríl 1997 – okresný súd vydal platobný rozkaz, ktorým zaviazal žalovanú na zaplatenie 20 410 Sk s prísl.,
- 20. jún 1997 – žalovaná podala odpor proti platobnému rozkazu z 2. apríla 1997,
- 21. júl 1997 – okresný súd doručoval odpor sťažovateľky proti platobnému rozkazu,
- 17. september 1997 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 7. október 1997,
- 7. október 1997 – pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov konania odročené na 13. november 1997 za účelom predloženia súdom požadovanej dokumentácie od účastníkov konania,
- 13. november 1997 – na pojednávaní bol vyhlásený rozsudok, ktorým sa žalovaná zaväzuje zaplatiť sťažovateľke 20 410 Sk s prísl.,

- 18. november 1997 – okresnému súdu bolo sťažovateľkou predložené vyčíslenie trov právneho zastupovania,
- 3. február 1998 – žalovaná podala odvolanie proti rozsudku okresného súdu z 13. novembra 1997,
- 24. február 1998 – okresný súd doručoval sťažovateľke odvolanie žalovanej,
- 9. marec 1998 – sťažovateľka zaslala okresnému súdu vyjadrenie k odvolaniu žalovanej,
- 23. marec 1998 – okresný súd doručoval žalovanej vyjadrenie sťažovateľky k jej odvolaniu,
- 13. máj 1998 – okresný súd predložil krajskému súdu odvolanie žalovanej so súdnym spisom,
- 30. september 1998 – krajský súd uznesením č. k. 13 Co 146/98-34 zrušil rozsudok okresného súdu z 13. novembra 1997 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie,
- 2. november 1998 – spis vrátený okresnému súdu,
- 17. november 1998 – okresný súd doručoval uznesenie krajského súdu účastníkom konania,
- 28. november 2005 – okresný súd nariadil termín pojednávania na 26. január 2006,
- 26. január 2006 – pojednávanie, na ktorom boli vypočuté účastníčky konania, bolo odročené na 2. február 2006 za účelom vyhlásenia rozsudku,
- 27. január 2006 – sťažovateľka podala okresnému súdu sťažnosť na prieťahy v konaní,
- 2. február 2006 – pojednávanie bolo pre ospravedlnenú neúčast' sťažovateľky odročené na 30. máj 2006,
- 3. február 2006 – okresný súd zaslal predvolanie svedkyni,
- 2. máj 2006 – okresnému súdu bola doručená žiadosť žalovanej o odročenie pojednávania,
- 30. máj 2006 – pojednávanie bolo pre ospravedlnenú neúčast' účastníčok konania a svedkyne odročené na 17. október 2006,

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány

vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 491/97 o žalobe s'ťažovateľky o zaplatenie 20 410 Sk s prísl. došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd nezistil v doterajšom priebehu konania žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť, resp. odôvodniť doterajší priebeh a dĺžku napadnutého konania.

2. Pokiaľ ide o správanie sa s'ťažovateľky ako účastníčky konania, ústavný súd nezistil žiadne závažné skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že s'ťažovateľka prispela k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom a ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek dôvodov nečinný v období od 17. novembra 1998 do 28. novembra 2005, t. j. viac ako 84 mesiacov.

Uvedené obdobie nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré je z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné. Okresný súd teda počas viac ako 84 mesiacov vo veci nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka ako žalobkyňa v napadnutej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). K prietahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania sťažovateľky, ale v dôsledku postupu súdu.

Obranu okresného súdu, podľa ktorého „(...) ústavná sťažnosť bola podaná v čase, keď súd vo veci už konal a pojednávanie zo dňa 2. 2. 2006 bolo odročené práve na žiadosť sťažovateľky z dôvodu jej ochorenia (...). Nemožno preto súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, že z jej strany nedošlo k predlžovaniu dĺžky predmetného konania, nakoľko v prípade jej súhlasu sa pojednávanie dňa 2. 2. 2006 mohlo uskutočniť“, nebolo možné akceptovať, pretože sťažovateľka nepodala túto ústavnú sťažnosť oneskorene.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka sa domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľku dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, ako aj na predmet konania (povahu veci) považuje za primerané vo výške 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikol nárok na úhradu trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu). Za tri úkony vykonané v roku 2006 patrí odmena trikrát 2 730 Sk a režijný paušál trikrát 164 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú sumu 8 682 Sk.

Vzhľadom na to, že sťažovateľka si uplatnila trovy právneho zastúpenia vo v sume 5 788 Sk, a keďže to nie je v rozpore s platnými právnymi predpismi, ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2006